

НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

Че Чао

УДК 78.071.2(510)Лан(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ
МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКИЙ СТИЛЬ ЛАН ЛАНА:
СПЕЦИФІКА, ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ

Спеціальність 025 – «Музичне мистецтво»

Галузь знань 02 – «Культура і мистецтво»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Че Чао

Науковий керівник: **Москаленко Віктор Григорович** – доктор
мистецтвознавства, професор

Київ – 2021

АНОТАЦІЯ

Че Чао. Музично-виконавський стиль Лан Лана: специфіка, етапи формування. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво (02 – «Культура і мистецтво»). – Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Міністерство культури України Міністерства культури та інформаційної політики України, Київ, 2021.

Дисертацію присвячено становленню музично-виконавського стилю видатного сучасного китайського піаніста Лан Лана. На даний час музично-виконавська творчість цього піаніста перебуває на етапі творчої зрілості. Однак стильове ядро вже сформувалося і є доступним для наукового дослідження.

Актуальність дослідження індивідуального музичного стилю Лан Лана полягає: 1) у нагальній необхідності аналізу сучасних музично-виконавських процесів; 2) у художньому значенні музично-виконавської творчості китайського піаніста Лан Лана в контексті розвитку музичної культури останньої третини ХХ – початку ХХІ століття; 3) у відсутності в українському і китайському музикознавстві наукових розробок, що спеціально присвячені музично-виконавській творчості Лан Лана, зокрема, стилю його фортепіанної творчості; 4) у необхідності подальшого розвитку теорії індивідуального музично-виконавського стилю.

У роботі використовувались системний метод і спеціальні методи, сформовані у сучасному вітчизняному історичному та теоретичному музикознавстві, зокрема:

- теоретико-аналітичний – для концептуалізації ключових ідей і положень теорії музично-виконавського стилю;

- біографічний – для аналізу становлення творчої особистості Лан Лана;

- компаративний аналіз – для порівняння стильових прикмет й індивідуальних особливостей видатних піаністів ХХ – ХХІ століть з творчістю Лан Лана.

- Метод музичної інтерпретації – для дослідження музично-виконавського доробку Лан Лана і музично-виконавського стилю піаніста. В роботі використано концепцію «стилю музичної творчості» В.Г. Москаленка.

В дисертації вперше в українському і китайському музикознавстві:

– розглянуто музично-виконавський стиль як комплексне явище, що включає особливості становлення стилю, музичний доробок виконавця та його суспільну діяльність;

– розроблено методика аналізу музично-виконавського стилю Лан Лана, що поєднує продуктивні параметри поняття В. Москаленка «стиль музичної творчості» і пізнавальні можливості компаративного аналізу;

– одержала подальший розвиток методика компаративного аналізу музичного стилю;

– запропонована періодизація становлення індивідуального музично-виконавського стилю Лан Лана;

– проаналізовано динаміку становлення музично-виконавського стилю Лан Лана;

– в руслі характеристики індивідуального музично-виконавського стилю Лан Лана введені поняття «музично-виконавська картинність» «музично-виконавська імпресіоністичність» і «публічність в музично-виконавській діяльності».

Дисертація складається з чотирьох розділів. Перший розділ присвячено теоретичному обґрунтуванню дослідження індивідуального

музично-виконавського стилю Лан Лана. У Другому та Третьому розділах розглядається динаміка становлення музично-виконавського стилю піаніста. У Четвертому розділі аналізується одна з визначальних рис творчої особистості Лан Лана і його музично-виконавського стилю – феномен публічності.

У Першому розділі розглянуті відомі концепції загального і музично-виконавського стилів: Ж. Бюффона, О. Катрич, К. Мартинсена, М. Михайлова, В. Москаленка, Є. Назайкінського, Д. Рабиновича, К. Царьової і В. Чинаєва. Класифікація Д. Рабиновича обирається як найбільш відповідна до характеристики музично-виконавського стилю Лан Лана. Згідно з нею для Лан Лана є показовою взаємодія віртуозного і емоційного музично-виконавських типів.

У процесі уточнення змісту поняття «індивідуальний музично-виконавський стиль» обрано шлях від «загального» до «конкретного». Як інструмент аналізу індивідуального виконавського стилю Лан Лана в динаміці його формування використано поняття В. Москаленка «стиль музичної творчості». Специфікою поняття вважається опора на категорію музичного мислення. Ця категорія використовується і в механізмах компаративного аналізу.

Виділено два провідні різновиди компаративного музичного аналізу – *лінійний* і *генеруючий*. В «лінійному» компаративному аналізі порівнюються рівно-порядкові стильові явища. В «генеруючому» компаративному аналізі досліджується продукування вихідним стильовим явищем похідного музично-стильового явища. В аналізах музично-виконавського доробку Лан Лана та інших музикантів-виконавців використано обидва типи компаративного аналізу.

У Другому та Третьому розділах дисертації центральним поняттям, яким конкретизується динаміка формування музично-виконавського стилю Лан Лана, обирається «становлення». Інформаційною підставою для

«біографічного» дослідження творчого формування Лан Лана обрано самостереження піаніста.

Виділені наступні стильові тенденції, притаманні розвитку сучасного китайського фортепіанного мистецтва: *національна, романтична, віртуозна і глобалістична*. Ці тенденції трактуються в значенні умовних родових начал стильового становлення Лан Лана.

У формуванні музично-виконавського стилю Лан Лана виділено: *Установчий період* (Другий розділ дисертації) і *Період творчої зрілості* (Третій розділ).

Установчий період – це час фортепіанного навчання піаніста. Найважливішими етапами цього процесу є навчання піаніста в Китаї і в Америці. В характеристиці китайського періоду творчого формування Лан Лана виділено позиції: роль Китайської культурної революції, роль китайських фортепіанних вчителів (Чжу Я-Фен і професор Чжао), спілкування з китайською інтонацією, роль ансамблевого музикування, роль батьків і роль психологічного принципу «Number one» (бути першим), специфіка «вундеркіндства» піаніста.

Зазначено, що в китайський період навчання піаніста *національна* лінія творчого становлення головувала над іншими тенденціями. Для характеристики індивідуального стилю Лан Лана, що відрізняє його від інших піаністів, введено поняття «музично-виконавська картинність».

Принципові зміни у світовідчутті і в художньому мисленні Лан Лана відбулися на американському етапі навчання. Піаніст у психологічному сенсі є самостійною людиною, відчуває дух американської свободи, аналізує відмінності між китайською і американськими системами загальної освіти. На передній план висувається *глобалістична* тенденція. Розглянута роль у формуванні нової парадигми мислення Лан Лана професора Curtis Institute Гері Граффмана.

Головним об'єктом уваги у Третньому розділі дисертації є процеси музично-виконавського розвитку Лан Лана у період його активної концертної діяльності.

Третій розділ складається з двох підрозділів. Перший з них названий «Перетворення накопиченого стильового потенціалу». У цей час притаманні піаністу *віртуозність* і *романтичність* стають, з одного боку, художньо ефективним, з іншого – публічним інструментом музичного спілкування піаніста з широкою музичною аудиторією. Синтез цих стильових спрямувань виступає у наступних призначеннях: 1) як засіб демократизації і ефектного донесення крами музичної думки до широкого слухача; 2) як внутрішня підтримка якомога яскравішого викладення власної музично-виконавської концепції твору; 3) як спеціальна презентація блискучої віртуозності, що заворожує слухачку аудиторію.

«Тенденція стильового збагачення» у піаністичній творчості Лан Лана розглянута в другому підрозділі. Піаніст починає активний творчий діалог: а) з широкою публікою; б) з відомими в Америці і в світі симфонічними оркестрами, а також з видатними музикантами-виконавцями; в) творчо співпрацює з відомими музикантами в плані обміну музично-виконавським досвідом.

Головним напрямком стильового збагачення Лан Лана стає творчий діалог з всесвітньо відомими сучасними спеціалістами у сфері музичного виконавства. Головною формою стильового збагачення стають виконання в художньому (музичному) ансамблі, де одним із учасників стає сам піаніст.

В аналізі сольних виступів Лан Лана, що відбулися у найвідоміших концертних залах Америки і Європи, центральну увагу приділено здобуткам піаніста в освоєнні класичної (в широкому розумінні) музики. У виконаннях Лан Лана приваблює увагу поєднання романтичної свіжості сприйняття музичного образу з намаганням спілкуватися зі слухачем засобами музичної інтонації. Цю рису музично-виконавського стилю Лан Лана характеризує терміном «музично-виконавська імпресіоністичність». Об'єктом художніх

«вражень» музиканта-виконавця (у даному разі не композитора!) є не безпосередні художні враження від сприйняття оточуючого світу, а миттєві враження від зараз відкритого для нього насиченого різноманітними барвами звукового світу музичного твору, що інтерпретуються.

Четвертий розділ присвячено найбільш характерній відміні зрілого музично-виконавського стилю піаніста і його музично-виконавської діяльності – публічній складовій.

Під публічністю розуміється націленість духовної і музично-практичної дії музиканта-виконавця на активну комунікацію з будь-якою зацікавленою аудиторією: з широким колом музичних слухачів, з категорією музикантів-професіоналів і, ширше, з зацікавленим музичним соціумом.

В ракурсі публічності пригортає увагу психологічний статус Лан Лана. Він є екстравертом, а отже є завжди відкритим до спілкування. У найбільш крупному плані розрізняються дві складові «айсбергу публічності» Лан Лана. Перша складова – це наявна для масового сприйняття частина, що стосується зовнішніх маркерів публічності. Тяжіння Лан Лана до публічної презентації своєї творчої діяльності і музично-виконавського доробку не слід вважати лише проявом сучасного маркетингу, або тенденції само-афішування.

Друга складова «айсбергу публічності» Лан Лана віднаходиться в музично-виконавській інтонації Лан Лана, а також в його сценічній поведінці під час концерту.

З набуттям світового визнання у свідомості піаніста формується відчуття «Місії Лан Лана». Для підтримки починаючих піаністів Лан Лан засновує Благодійний фонд (Lang Lang foundation) і музичну школу для юних піаністів із незаможних сімей. Водночас Лан Ланом створюються методика і практикум фортепіанного навчання для починаючих любителів музики і майбутніх музикантів-професіоналів. В основі педагогічного підходу Лан Лана лежить принцип: «захоплювати, а не заставляти».

Піаніст пам'ятає пережиті життєві складності, що були пов'язані з його музичним навчанням і виходом на світову концертну естраду. Він

намагається стати «добрим професором» для творчої молоді. В цій ролі, так само як і в музичній творчості він відчуває себе представником китайської і світової художньої культури.

Ключові слова: Лан Лан, музично-виконавський стиль, творче становлення, компаративний аналіз, музична інтерпретація

SUMMARY

Che Chao. Lan Lan's musical-performing style: specifics, phases of formation. – Qualifying academic work on the rights of a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy on a specialty 025 - Music Art (02 – Culture and Art). – The Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, Kyiv, 2021.

The thesis is dedicated to becoming of musical-performing style of famous modern Chinese pianist Lan Lan. Currently musical performance art of this pianist remains on the stage of creative maturity. However, the style's core has already been established and is available for scientific research.

The research relevance of Lan Lan's individual musical style lies in: 1) urgent necessity of analysis of modern musical-performing processes; 2) artistic value of musical performance art of Chinese pianist Lan Lan in the context of last third of 20th – beginning of 21st century; 3) absence within Ukrainian and Chinese musicology of any scientific works, which are specifically dedicated to Lan Lan's musical performance art, particularly, of his piano art's style; 4) necessity of further development of theory of individual musical-performing style.

In thesis were used systematic and special methods, which were formed within modern historical and theoretical musicology, in particular:

- Theoretically-analytical – in order to conceptualize main ideas and terms of musical-performing style theory;

- Biographical - in order to analyze development of Lan Lan's artistic identity;
- Comparative analysis – in order to compare style features and individual characteristics of famous pianists of 20th – 21st centuries with Lan Lan's art;
- Method of musical interpretation– in order to explore Lan Lan's musical performance and pianist's musical performance style. The concept of "style of musical creativity" of V.G. Moskalenko is used in this thesis work.

For the first time in Ukrainian and Chinese musicology in this thesis:

- musical-performing style is examined as complex phenomenon that involves special characteristics of style's becoming, musical performance and his social activity;
- Analytical procedure of Lan Lan's musical-performing style was developed, which combines the productive parameters of V. Moskalenko's concept of "musical creativity style" and cognitive possibilities of comparative analysis;
- Methodology of musical style's comparative analysis received further development;
- Periodization of Lan Lan's individual musical-performing style development was proposed;
- Dynamics of Lan Lan's individual musical-performing style was analyzed;
- In line with Lan Lan's individual musical-performing style characteristics terms “musical-performing scenery”, “musical-performing impressionism” and “publicity at musically performative work”.

The thesis consists of four parts. The First part is dedicated to theoretical validation of Lan Lan's individual musical-performing style research. The Second

and Third part examines development dynamics of pianist's musical-performing style. One of the defining art traits of Lan Lan's artistic individuality and his musical-performing style publicity phenomenon is being analyzed in the Fourth part.

In The First part prominent concepts of musical-performing styles by J. Buffon, O. Katrich, K. Martinsen, M. Mikhailov, V. Moskalenko, E. Nazaikinsky, D. Rabinovych, K. Tsareva and V. Chinaev are examined. Classification of D. Rabinovych is chosen as the most suitable to Lan Lan's musical-performing style's characteristics. According to its synergy of virtuosic and musical-performing types is illustrative for Lan Lan.

In the process of clarifying the meaning of the concept of "individual musical-performing style" the path from "general" to "specific" is chosen. As a tool for analyzing the individual performance style of Lan Lan in the dynamics of its formation the concept of V. Moskalenko "style of musical creativity" is used. The specificity of the concept is based on the category of musical thinking. This category is also used in the mechanisms of comparative analysis.

Two key types of comparative musical analysis were determined – lineal and generating. "Lineal" comparative analysis compares equal-ordered stylistic phenomenon. "Generating" comparative analysis explores production of the original stylistic phenomenon of a derivative musical-stylistic phenomenon. Both types of comparative analysis were used while assessing musical performance of Lan Lan and other musicians.

Within the Second and Third parts of the thesis term "becoming" is chosen as the main which specifies development dynamics of Lan Lan's musical-performing style. As informational basis for "biographical" research of Lan Lan's artistic development his own introspection was chosen.

The following stylistic tendencies inherent to the development of modern Chinese piano art were determined: *national, romantic, virtuosic and global*. These tendencies are interpreted as conditional patrimonial point of Lan Lan's stylistic becoming.

Within the formation of Lan Lan's musical-performing style are determined *Constituent period* (Second part of thesis) and *Period of artistic maturity* (Third part).

Constituent period is the time of Lan Lan's piano education. The most important phase of this process is pianist's education in China and United States of America. Characterizing Chinese period of Lan Lan's artistic development these points were determined: role of Chinese Cultural Revolution, role of Chinese piano teachers (Zhu Ya-Fen and Professor Zhao), communication with Chinese intonation, role of ensemble music-making, role of parents and role of psychological rule "*Number one*" (to be number one), pianist's specifics of "prodigy".

It is indicated that during the Chinese period of pianist's education *national* line of artistic development was dominating over other tendencies. In order to characterize Lan Lan's individual style, that distinguishes him from other pianists, the term "musical-performing scenery" is introduced.

Principal changes in Lan Lan's worldview and artistic thinking emerged during American period of education. Psychologically pianist becomes an independent person, feels the spirit of American freedom, analyzes differences between Chinese and American general educational systems. *Global* tendency comes to the forefront. The role of Lan Lan's professor at Curtis Institute Gary Graffman in the formation of a new paradigm of thinking is examined.

In Third part of thesis the main focus is being devoted to Lan Lan's musical-performing development processes during his period of active live performing.

Third part consist of two subsections. First is named "Transformation of gathered style potential". At this time pianist's inherent virtuosity and romanticism are becoming, on one hand, artistically effective, on other hand, it becomes public way of musical communication of the pianist with a broad musical audience. Synthesis of these stylistic trends is in the following purposes: 1) as a mean of democratization and effective communication of musical thought with the general audience; 2) as internal support for the brightest possible presentation of one's own

musical-performing concept of the work; 3) as a special presentation of brilliant virtuosity, which fascinates the audience.

“Tendency of style enrichment” at Lan Lan’s piano art is addressed in second subpart. Pianist begins an active artistic dialogue: a) with broad public; b) with well-known in America and in the world symphony orchestras as well as with famous musical performers; c) creatively cooperates with famous musicians in terms of exchanging musical and performing experience.

The main method of Lan Lan’s style enrichment comes to be artistic dialogue with world-known modern specialists in the field of musical performance. The main form of Lan Lan’s style enrichment comes to be performance as part of artistic (musical) ensemble.

In the analysis of Lan Lan’s solo performances, that were taken place at the most famous concert halls of America and Europe, central attention was focused on pianist’s achievements in mastering classical (in a broad sense) music. In Lan Lan's performances, the combination of musical image’s romantic freshness of perception with the attempt to communicate with the listener by means of musical intonation attracts attention. This feature of Lan Lan's musical-performing style is characterized by the term "musical-performing impressionism". The object of artistic performances of a musician-performer (in this case not a composer!) is not direct artistic impressions from the perception of the surrounding world, but instantaneous impressions from the now open to him saturated with different colors sound world of the interpreted music.

Fourth part is dedicated to the most distinctive feature of pianist’s mature musical-performing style and his musical-performing activity – public component.

Under publicity is implied spiritual and musical-practical action of a musician-performer on active communication with any interested audience: with a wide range of music listeners, with the category of professional musicians and, more broadly, with an interested musical society.

In this perspective Lan Lan’s psychological status draws the attention. His is an extravert, so he is always open for the communication. In the broadest sense,

two components of Lan Lan's "iceberg of publicity" are determined. The first component is available for mass perception part relating to external markers of publicity. Lan Lan's attraction to the public presentation of his creative activity and musical performance should not be considered as only a manifestation of modern marketing, or the tendency of self-promotion.

The second component of Lan Lan's "iceberg of publicity" is in Lan Lan's musical-performance intonation, as well as in his stage behavior during the concert.

Together with obtaining world recognition in pianist's consciousness emerges sense of "Lan Lan's Mission". To support novice pianists, Lan Lang founded the Lang Lang Foundation and a music school for young pianists from low-income families. At the same time, Lan Lan is creating a method and workshop for piano lessons for beginner music lovers and future professional musicians. At the heart of Lan Lan's pedagogical approach is the principle: "capture, not force."

Pianist remembers experienced life difficulties which were related with his musical education and entering the world concert stage. His is attempting to become "the good professor" for the artistic youth. In this role as well as in musical art he feels like a representative of Chinese and world art culture.

Key words: Lan Lan, musical-performing style, artistical becoming, comparative analysis, musical interpretation.

**Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати
дисертації:**

Публікації у наукових фахових виданнях України:

1. Че Чао. Публічна складова музично-виконавського стилю Лан Лана // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2019. Вип. 126. С. 102–111.
2. Че Чао. Становлення виконавського стилю Лан Лана // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2020. Вип. 129: Музичний твір: аналітичний погляд. С. 251–261.

Публікація у періодичному науковому виданні держави-члена ЄС:

1. Che Chao. Lan Lan virtuose. Experience in comparative analysis // European Journal of Arts, Section 2: Music. Vienna, 2020. P. 110–115.